

Spouse Abuse against Women and Preventive Strategies Based on Related Social Theories

Saeed Amiri¹, Iraj Golduzian^{*2}, Mansour Atasneh³

1. Ph.D. Candidate, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Humanities, Qeshm Branch, Islamic Azad University, Qeshm, Iran.

2. Professor, Department of Criminal Law and Criminology, Faculty of Law and Political Science, University of Tehran, Tehran, Iran.

3. Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Law and Political Science, Shahid Chamran University of Ahvaz, Ahvaz, Iran.

Citation: Amiri, S., Golduzian, I., & Atasneh, M. (2021). Spouse abuse against women and preventive strategies based on related social theories. *Journal of Woman and Culture*, 13(49), 109-122.

DOR: 20.1001.1.20088426.1400.13.49.8.8

ARTICLE INFO

Received: 24.05.2021

Accepted: 12.09.2021

Corresponding Author:

Iraj Golduzian

Email:

igoldoz@ut.ac.ir

Keywords:

Spouse abuse
Prevention strategies
Social theories

Abstract

The purpose of this research was to study spousal abuse against women and strategies to prevent it based on social theories. The study population consisted of all juridical laws related to abused women. The research sample included Family Protection Law on women who were abused by their husbands. The research design was descriptive-analytical, and data collection was carried out through documents and libraries. All available sources including books, articles, and digital data, also were used. Data were reviewed by analytical method. The results showed that the current laws, including the Islamic Penal Code adopted in 1392 and the Family Protection Law adopted in 1391 have not taken steps to differentiate criminal protection of the wife, and the wife in this law was deprived of similar criminal protection to the husband. Also, the legislative criminal policy, in ignoring some harmful behaviors against the wife, such as non-payment of dowry, domestic violence, sexual violence, and violence, required a serious review through special criminalization and the intensification of the husband's punishment; because the factor of kinship is one of the aggravating factors in crimes against the physical integrity in crimes in the field of family.

Extended abstract

Introduction: The phenomenon of spousal abuse against women does not belong to a particular race, culture, and society but is a global problem that also was emphasized by the World Health Organization. The phenomenon of spousal abuse, which is usually done with the previous intention and plans to violate the rights of the spouse, and in the international arena, to fight against this universal phenomenon, many international laws and documents were adopted by countries, including the Convention. Any discrimination against women, the Declaration on the Elimination of Violence against Women, the Declaration of the International Conference on Women, the Optional Protocol to the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women to be considered as such documents. Harassment is mentioned, including the Holy Prophet (PBUH) said: in a narration: "A man who hurts his wife prays and, no good deed accepted from him and he is the first person who enters the fire of hell." Family Protection Law, Constitution and Civil Law Regarding the rights and duties of the couple, it has guaranteed criminal and legal enforcement, including non-payment of alimony to the wife and non-registration of permanent marriage, the subject of Articles 53 and 49 of the Family Protection Law, or criminalizing it due to fear and damage According to Article 1115 of the Civil Code, Johnny does not need the wife to live in a shared home, and also according to Article 1117 of the Civil Code, the husband can forbid the wife from a profession or industry that is contrary to family interests or her or the wife's status. All laws related to spousal abuse have been legislated and approved in connection with the regulation of marital relationships and criminalization of this issue, plays an important role due to the importance of educating the children and the development of the family and society, and any physical or psychological harm Spouse abuse can lead to disruption of the family and create a serious challenge, and as a result, a law that reduces spouse abuse. The purpose of this research was to study spousal abuse against women and strategies to prevent it based on social theories.

Method: The study population consisted of all juridical laws related to abused women. The research sample included Family Protection Law on women who were abused by their husbands. Descriptive-analytical research design and data collection was done through documents and libraries. All available sources including books, articles and digital data were also used. Data were reviewed by analytical method.

Result: The results showed that the current laws, including the Islamic Penal Code adopted in 1392 and the Family Protection Law adopted in 1391 have not taken steps to differentiate criminal protection from the wife and the wife in this law is deprived of similar criminal protection to the husband. Also, the legislative criminal policy, in ignoring some harmful behaviors against the wife, such as non-payment of dowry, domestic violence, sexual violence and violence, requires a serious review through special criminalization and intensification of the husband's punishment; Because the factor of kinship is one of the aggravating factors in crimes against physical integrity in crimes in the field of family.

Conclusions: The results of this study showed that women are more vulnerable than men to men, both physically and mentally, so the phenomenon of spousal abuse against women is more. Subject laws and non-criminal prevention are not complete, so this phenomenon

requires the following measures: Establishing support centers and training in socializing and providing legal awareness before violence is the most effective and valuable role in reducing violence-related crimes. Governments - and at the head of the judiciary and the legislature - and non-governmental organizations, by informing and promoting ideas and norms in the public and private media (in the case of promoting the status of women), can achieve far more than the passage of laws. It is desirable to obtain. Utilizing internal tools and strengthening the belief and moral values of the general public, Prevention of violence requires the organization of all different institutions of society. Because passing various laws alone, without convincing judges of the importance of the matter or without reforming the mental structure of criminals, will not be a deterrent. Accordingly, the minimum work for the judiciary is to create an educational environment in prisons and related institutions and to use experienced psychologists and professors to shape the personality of criminals to prevent the recurrence of these crimes. Training courses should be performed in schools to remind people of life skills and the need to learn them. Cooperation and cooperation and partnership should be emphasized to men and women; correcting the wrong economic, cultural and social structures is another factor that can prevent all kinds of violence. Many of these problems will be solved if these things are considered obligatory. Establishment of special judicial authorities to deal with spousal abuse with differential procedure Establishment of a legal protection circle in the case of harassment Evidence to prove a specific criminal case - To prevent spousal abuse and to solve problems related to marital disputes, it is recommended that family counseling centers be free and accessible, and due to their greater mastery in terms of the sociology of those areas Codification of a special law by determining the cases of spousal abuse.

Author Contributions: Saeed Amiri: General framework design, content editing and content analysis, article submission and corrections. Dr. Iraj Golduzian: collaboration in general framework design and final review. Dr. Mansour Atasneh: structural framework cooperation and final review. All authors have reviewed and approved the article. This article is an excerpt from the dissertation of Dr. Saeed Amiri, a graduate of Criminal Law and Criminology, Islamic Azad University, Qeshm Branch, under the guidance of Dr. Iraj Golduzian and the advice of Dr. Mansour Atasneh.

Acknowledgments: The authors would like to thank all those who were effective in completing the research.

Conflicts of Interest: The authors declared there are no conflicts of interest in this article

Funding: This article did not receive any financial support.

همسر آزاری علیه زنان و راهکارهای پیشگیری از آن با تکیه بر نظریه‌های اجتماعی

سعید امیری^۱، ایرج گلدوزیان^۲، منصور عطاشنه^۳

۱. دانش‌آموخته دکتری گروه حقوق کیفری و جرم‌شناسی، دانشکده علوم انسانی، واحد قشم، دانشگاه آزاد اسلامی، قشم، ایران.
۲. استاد گروه حقوق جزا و جرم‌شناسی، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.
۳. استادیار گروه حقوق، دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران.

چکیده

هدف پژوهش حاضر بررسی همسر آزاری علیه زنان و راهکارهای پیشگیری از آن با تکیه بر نظریه‌های اجتماعی می‌باشد. جامعه پژوهش شامل کلیه قوانین حقوقی مرتبط با زنان آزار دیده بود. نمونه پژوهش قانون حمایت از خانواده در مورد زنان آزار دیده از همسر بود. طرح پژوهش توصیفی-تحلیلی و گردآوری اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای انجام شد. هم‌چنین از تمامی منابع موجود اعم از کتب، مقالات و داده‌های دیجیتالی استفاده شد. داده‌ها با روش تحلیلی مورد بررسی قرار گرفت. نتایج نشان داد که قوانین کنونی از جمله قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و هم‌چنین قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ در جهت حمایت کیفری افتراقی از زوجه گام برداشته است و زوجه در این قانون، از حمایت کیفری مشابه با زوج محروم است. هم‌چنین سیاست جنایی تقنینی، در نادیده انگاشتن برخی رفتارهای آسیب‌زا علیه زوجه، مانند عدم پرداخت مهریه، خشونت خانگی، اعمال جنسی به‌عنف و خشونت آمیز، نیازمند بازبینی جدی از طریق جرم‌انگاری‌های ویژه و تشدید کیفر زوج است؛ زیرا عامل قربانیت یکی از عوامل مشدده در جرایم علیه تمامیت جسمانی در جرایم حوزه خانواده است.

کلیدواژه‌گان: همسر آزاری، راهکارهای پیشگیری، نظریه‌های اجتماعی

مقدمه

خشونت‌زوجین علیه یک‌دیگر موضوع جدیدی نمی‌باشد و دارای عمری به اندازه تاریخ بشریت است (Naz-parvar, 2002) و زنان همواره قربانیان آن هستند. همسر آزاری در مورد زنان در اشکال مختلف جسمی و روانی عمری به قدمت تاریخ بشری واقعیتی تلخ و امکان‌ناپذیر که زندگی و کرامت انسانی زنان را خدشه‌دار و صدمات جبران‌ناپذیری را به آنها وارد می‌کند (Navidnia & Shamloo, 2016). این پدیده مختص یک نژاد، فرهنگ و جامعه خاص نمی‌باشد، بلکه معضلی جهانی است که سازمان بهداشت جهانی نیز به این موضوع تأکید دارد هرچند در هنگام صحبت از همسر آزاری معمولاً آزار جسمی، روحی و عاطفی زوج علیه زوجه در ذهن تداعی می‌گردد لکن عکس این قضیه نیز مصداق دارد و پدیده همسر آزاری که معمولاً با قصد و نقشه قبلی در جهت

تضییع حقوق همسر انجام می‌گیرد (Zavala, 2007) و در عرصه بین‌المللی در جهت مبارزه با این پدیده جهان شمول قوانین و اسناد بین‌المللی فراوانی توسط کشورها تصویب شده از جمله کنوانسیون رفع هرگونه تبعیض علیه زنان، اعلامیه حذف خشونت علیه زنان، اعلامیه کنفرانس جهانی زن، پروتکل اختیاری کنوانسیون حذف کلیه اشکال تبعیض علیه زنان از این دسته اسناد تلقی می‌گردند (Rabbani & Javadian, 2007). در دین مبین اسلام و در مذهب تشیع آیات و روایات زیادی در ارتباط با منع همسرآزاری آمده‌است. از جمله پیامبر اکرم (ص) در روایتی فرموده است: "مردی که همسرش را بی‌آزارد نماز و هیچ کار خیری از او پذیرفته نیست و او اولین کسی است که وارد آتش دوزخ خواهد شد (Hosseinzadeh, 2014). در دهه‌های ۱۹۸۰ و ۱۹۹۰ موجی از اصلاحات قانونی مربوط به همسرآزاری جسمی همسران رخ و در سال‌های اخیر بر تعداد کشورهایایی که این قوانین را وضع کردند افزوده شد (Rasoulilian, Bolhari, Nojomi, Habib & Mirzaei Khoshalani, 2015). قوانین موضوعه از جمله قانون مجازات اسلامی، قانون حمایت از خانواده، قانون اساسی و قانون مدنی در باب حقوق و تکالیف زوجین ضمانت اجرای کیفری و حقوقی وضع نموده است. از جمله عدم پرداخت نفقه و عدم ثبت عقد ازدواج دایم موضوع مواد ۵۳ و ۴۹ قانون حمایت از خانواده آن را جرم انگاری نموده است. یا با توجه به وجود خوف و ضرر حیثیتی و جانی با توجه به ماده ۱۱۱۵ قانون مدنی نیازی به سکونت زوجه در منزل مشترک ندارد و هم چنین با توجه به ماده ۱۱۱۷ قانون مدنی شوهر می‌تواند زن را از حرفه یا صنعتی که منافی مصالح خانوادگی یا حیثیت خود یا زن باشد منع کند. تمامی قوانین مرتبط با همسرآزاری در ارتباط با تنظیم روابط زوجین تشریح و تصویب شده‌اند. جرم‌انگاری این موضوع به علت اهمیت تربیت و پرورش شخصیت فرزندان، تکامل خانواده و جامعه، نقش به‌سزایی دارد (Nikkhah, 1999). هرگونه آسیب جسمی روحی و روانی که یکی از مسایل شایع در همسرآزاری است (Moghimi, 2013). می‌تواند به ایجاد اختلال در کیان خانواده و ایجاد چالشی جدی منجر گردد. و در نتیجه قانونی که منجر به کاهش همسرآزاری شود در سلامت خانواده و متعاقب آن سلامت روابط اجتماعی افراد جامعه تأثیر شگرفی خواهد داشت (Coker, 2001). با این وصف انسان سالم و خانواده متعادل کسی است که بتواند بین انتظارات و توان خود تعادل پایدار و پویا برقرار کند (Shoaa Kazemi & Rezaei, 2009). با توجه به مطالب فوق هدف پژوهش حاضر بررسی همسرآزاری علیه زنان و راهکارهای پیشگیری از آن با تکیه بر نظریه‌های اجتماعی می‌باشد.

روش

طرح پژوهش، جامعه آماری و روش نمونه‌گیری

طرح پژوهش روش توصیفی-تحلیلی بود. جامعه پژوهش شامل کلیه قوانین حقوقی مرتبط با زنان آزار دیده بود. نمونه پژوهش قانون حمایت از خانواده در مورد زنان آزار دیده از همسر بود.

روش اجرا

گردآوری اطلاعات از طریق اسنادی و کتابخانه‌ای بود که در این خصوص از تمامی منابع موجود اعم از کتب، مقالات و هم چنین داده‌های دیجیتالی استفاده شد.

یافته‌ها

- نظریه‌های مربوط به خشونت شوهران علیه زنان در خانواده

در این قسمت به نظریه‌های مرتبط با همسر آزاری علیه زنان پرداخته می‌شود:

- نظریه منابع:

نظریه منابع یکی از اولین نظریه‌هایی بود که ویلیام گود، در مورد خشونت خانوادگی مطرح کرد. در این نظریه اصل بر ثابت نگه داشتن ساختار خانواده است که برای این ثبات از منابع گوناگونی استفاده می‌شود که خشونت یکی از آن هاست، وی هم چنین نشان داد که الگوی خشونت در جامعه ای ظاهر می‌شود که مشروع ساز یا اعمال

قدرت ضعیف یا ابهام دارد. معروف ترین بحث در زمینه قدرت در روابط خانوادگی به وسیله بود و ولف مطرح شده که یک رابطه آشکار بین قدرت و منابع در خانواده را در نظر می‌گیرند و قدرت را به عنوان توانایی بالقوه یک عنصر برای نفوذ و سلسله بر رفتار دیگری تعریف می‌نمایند. در میان افرادی که دارای صنف اجتماعی-اقتصادی هستند، تنها منبع قدرت زوربندی و استفاده از آن است (Azzazi, 2001). در جایی که شوهر به واسطه حربه مالی که در دست دارد باعث اذیت و آزار همسرش شود از این رفتار خشونت اقتصادی نام برده‌اند (Jafari, 2012).

- نظریه یادگیری و کنترل اجتماعی:

از این دیدگاه رفتار از طریق تقلید (تقلید رفتار اعضای خانواده یا دیگران) و هم از طریق تجربه‌های مستقیم فرا گرفته می‌شود. اگر ارائه این رفتار در محیطی باعث برطرف کردن نیاز برای رسیدن به هدفی گردد احتمال بروز آن حتی بدون وجود پاداش خارجی هم زیاد خواهد بود. به خصوص اگر این رفتار الگویی ارائه دهد که برای مشاهده گر ارزش و اهمیت داشته و پایگاه اجتماعی بالایی نیز داشته‌باشد (Bandura, 1975). در روند جامعه‌پذیری که در خانواده رخ می‌دهد فرد با رفتار خشونت آمیز آشنا می‌شود. منظور از جامعه‌پذیری روندی است که فرد با الگوهای رفتاری، هنجارها و جهت‌گیری‌های فرهنگی آشنا می‌شود و به تدریج رفتار اجتماعی مناسب را فرا می‌گیرد و از طریق قبول نقش‌ها، خود را برای زندگی آینده آماده می‌سازد (Amoa-kohene, 2004). فرد در خانواده و از طریق جامعه‌پذیری و کنش‌های متقابلی که والدین و همسالان و محیط مدرسه دارد به تدریج نقش‌های جنسیتی را فرا می‌گیرد. در عین حال آن‌ها می‌آموزند که در مقام زن برای دفاع از خود در مقابل خشونت امکانات محدودی دارند (Sadeghi, Vijeh & Zanjari, 2015). پسران نیز نقش‌های جنسیتی خود یعنی نقش مرد بزرگسال را فرا می‌گیرند و متوجه می‌شوند که مردان و پسران برتر از زنان اند و باید به دنبال امیال و آرزوهای خود باشند، برای کسب آن بکوشند و بتوانند دیگران را تحت نظارت قرار دهند (Matoufi, 2016). در خانواده‌هایی که اعضای آن خود در دوران کودکی در معرض خشونت قرار گرفته‌اند احتمال بروز خشونت و تن دادن به آن به مراتب بیشتر است. فشارهای ناشی از انزوا نیز ممکن است ارتکاب به خشونت را در مردان علیه زنان را به شدت افزایش دهد. هم‌چنین در میان شخصیت‌های از خود شیفته نیز احتمال بروز خشونت بیشتر است (Azazi, 2001).

- نظریه خرده فرهنگ خشونت:

این نظریه معتقد است که در میان مجموعه‌ای از ارزش‌ها، اعتقادات و هنجارهای مربوط به وضعیت مناسب برای رفتار خشونت‌گرایانه منعکس می‌شود. در بعضی وضعیت‌ها یک پاسخ خشونت آمیز یک پاسخ خرده فرهنگی است که در آن خرده فرهنگ یک پاسخ هنجارمند است. فرضیه هماهنگی فرهنگی در مورد وجود هماهنگی میان ارزش‌های اساسی یک جامعه و پدیده‌های اجتماعی بحث می‌کند. دوباش ارتباط مشخصی میان رفتار خشونت آمیز مردان نسبت به زنان و هنجارهای اجتماعی را مطرح می‌کند و می‌گوید: مردانی که با همسران خود بدرفتاری می‌کنند در فرهنگی زندگی می‌کنند که در آن تایید پرخاشگری مردان، وجود حاکمیت مردانه و فرمان برداری بر زنان است. در اکثر جوامع ساخت خشونت مردانه و تحمل آن رایج است حتی در برخی جوامع به طور دائم به خصوص از طریق رسانه به رفتار خشونت آمیز مردان مشروعیت می‌بخشد (Karoukh, 2020). در خانواده ارتباط براساس رفتارهای اجتماعی و ضد اجتماعی در یک زیر فرهنگ به وجود می‌آید. خشونت خانوادگی بیشتر زمانی رخ می‌دهد که مردان، در اکثر اوقات خود را در فعالیت‌های کاری و در زمان اوقات فراغت در گروه‌هایی می‌گذرانند که در آن خشونت مرد و خشونت علیه زنان تحمل می‌شود (Zavala, 2007).

تفاوت‌های فرهنگی از دلایل بروز خشونت در خانواده است. در طبقات کم درآمد اجتماع و برخی گروه‌های قومی هنجارهای فرهنگی وجود دارد که اعمال خشونت را تسهیل و حتی مشروع می‌کند توجیه می‌کند (Talebpour, 2017). مانند فرهنگ سنتی و عشایری که بسیار قوی عمل می‌کند و به اصطلاح نظام خانوادگی مرد سالاری است

البته واکنش همه افراد یک گروه قومی و یا اجتماعی یکسان نیست و تحت تأثیر عوامل روانی - فردی متفاوت است هر چه غرور و اعتماد به نفس مردان در محیط پیرامونشان بیشتر زیر سوال برود خطر توسل به خشونت علیه زنانشان بیشتر خواهد بود زیرا آنها در خرده فرهنگی پرورش یافته‌اند که سلطه بلامناع مردان بر زنان را می‌طلبد (Azizi & Mahmoudi, 2015). در کل در جامعه ایران یافته‌ها نشان داده که خشونت شوهران علیه زنان در خانواده گرچه امری رایج است اما در سطوح پایین تر تحصیلی شایع می‌شود و خشونت علیه زنان یک مشکل عمیق اجتماعی است که از درون نظام خانوادگی مرد سالاری بر می‌خیزد (Moazzemi, 2004). البته در یک تحقیق میدانی که در استان‌های سمنان (Saberian, Atash Nafs & Behnam, 2005) و شهر کرد (Salehi & Mehr Alian, 2006) صورت گرفته همین موضوع مورد تأیید قرار گرفته است. به همین دلیل برخی عقیده دارند سست نمودن ریشه مردسالاری در جامعه به نفع تساوی حقوق زن و مرد است (Talebpour, 2017).

نظریه ساختار اجتماعی (تنش و تضاد)

ریشه خشونت اساساً در تضاد منافع است. رفتارهای خشونت‌آمیز بدون تضاد منافع نه ضرورت می‌یابد و نه کاربردی دارد (Azizi & Mahmoudi, 2015). از سوی دیگر جامعه شناسی نوین نشان می‌دهد که تفاوت تضاد علایق در خانواده بخشی از ساختار خشونت است (Alasvand, 2013). آیا بدین ترتیب خشونت در خانواده اجتناب ناپذیر است یا تضاد در پویایی روابط خانوادگی نقش مثبتی این می‌کند؟ طبق تعریف وبر از قدرت می‌توان گفت در خانواده‌هایی که مرد قدرت کافی برای تابع نمودن دیگری ندارد و می‌خواهد سلطه خویش را اعمال کند. تضاد و درگیری بیشتری وجود دارد. تحقیقات اشتراوس نشان می‌دهد در خانواده که مرد بر دیگر منابع قدرت تسلط ندارد کاربرد خشونت به عنوان آخرین ابزار قدرت برای حل تضادها افزایش می‌یابد. از این روست که در خانواده‌های طبقات پایین اجتماعی که با فشارها و تنشهای بیشتری روبرویند خطر توسل مردان به خشونت بیشتر می‌شود، افرادی که در خانواده‌های کوچک زندگی می‌کنند در آمد کافی ندارند و عده فرزندان آنها زیاد است. تحت تأثیر تنش‌های موقعیتی متعددی قرار دارند (Rahgoshai, 2016). البته مطالعه یکی از نویسندگان نشان داد که تعداد فرزندان نیز با خشونت ارتباط معناداری دارد و تعداد فرزندان در خشونت تأثیر بسزایی دارد (Hoffman, Demo & Edwards, 1994).

راهکارهای پیشگیرانه همسر آزاری علیه زنان

در این قسمت مهم‌ترین راه کارهای پیشگیرانه که می‌تواند تأثیر به‌سزایی در پیشگیری از همسر آزاری علیه زنان را داشته باشد گزارش می‌شود:

- افزایش آگاهی عمومی:

در این مسیر، نخستین گام، آموزش به افراد در زمینه حقوق انسانی و اجتماعی آنان است. خشونت، گونه‌ای محروم سازی زن از حقوق انسانی اوست و باید به او تفهیم شود که عامل خشونت، مرتکب عملی خلاف قانون شمرده شده است؛ این نکته از این جهت اهمیت دارد که در موارد بسیاری، قربانیان خود را مقصر و گناهکار می‌دانند نه طرف مقابل را. یکی از شیوه‌های ارتقای آگاهی افراد جامعه در این زمینه، توزیع بروشورها و نوشته‌های کوتاه درباره خشونت در مکان‌های عمومی مانند رستوران‌ها، پارک‌ها و... است. استفاده از تابلوهای بزرگ در میادین، زیرنویس‌ها در برنامه‌های تلویزیونی و ساخت فیلم سینمایی؛ مستند و کلیپ در این زمینه از دیگر شیوه‌های تحقق این راهکار است. در این فرآیند، لازم است آگاهی عمومی در زمینه چگونگی، علل و آثار خشونت خانگی افزایش یابد تا وجدان عمومی جامعه نسبت به این موضوع حساس شود؛ هم چنین باید راه‌های مقابله با خشونت نیز به شهروندان آموزش داده شود (Rahgoshai, 2016).

-آموزش های مهارت:

آموزش همسران در زمینه‌های مهارت حل مسئله، شیوه‌های مذاکره، روش صحیح همسرداری، روش مناسب نقد با حفظ احترام به یک دیگر و توجه به نیازهای هر دو طرف، از مهم‌ترین اقدامات پیشگیرانه است. در مجموع، اگر سطح فرهنگ زناشویی از روزهای آغاز ازدواج یا قبل از آن ارتقا یابد، مشکلات بعدی کمتر خواهد بود.

-تغییر اوضاع جامعه:

اوضاع اقتصادی نامناسب مانند بیکاری، فقر و درآمد کم، اعتیاد، مواد مخدر و الکل، مشکلات روانی و فشارهای زیاد در زندگی شهری و مسائل فرهنگی مانند پایین بودن سطح تحصیلات، از زمینه‌های تأثیرگذار در خشونت خانگی علیه زنان است. اصلاح این وضعیت مستلزم تلاش نهادهای دولتی، خصوصی و همه مردم است. مسائل اقتصادی و اعتیاد از مهم‌ترین عوامل خشونت خانگی هستند. تغییر این اوضاع به پیشگیری از خشونت خانگی علیه زنان کمک می‌کند. بی تردید بدون فراهم شدن زمینه مناسب اقتصادی، مانند اشتغال و درآمد کافی در خانواده، رفع خشونت دشوار است (Hosseini, 2006).

- ارائه خدمات اجتماعی:

باید در همه محله‌های شهرها، به ویژه مناطق کم درآمد، فعالیت‌هایی انجام شود تا خانواده‌های نیازمند به کمک مشخص شوند. همچنین لازم است احساس مسئولیت همسایگان در قبال هم تقویت شود. آنان می‌توانند در موضوعات بهداشتی و سلامتی، حمایت کنندگان غیررسمی خوبی برای هم باشند. از طریق برنامه‌هایی، مؤسسات و موقعیت‌های در دسترس به مردم معرفی شود تا آنان به آسانی بتوانند از مراکز خدماتی استفاده کنند. گسترش مراکز مشاوره و فراهم کردن امکاناتی با مراجعه خانواده‌ها به این مراکز از جمله تأمین هزینه‌های اقتصادی آنان، می‌تواند به حل مشکلاتی از خانواده‌ها که زمینه بروز خشونت‌اند، کمک کند. هدایت و سازماندهی خدمات اجتماعی از طریق سازماندهی رهبران فکری و اجرایی در درون جامعه صورت می‌گیرد؛ این رهبران مردم را به فعالیت‌هایی جدید برای پیشگیری بر می‌انگیزند.

- توانمندسازی زنان:

توانمندسازی زنان که به ارتقای موقعیت اجتماعی آنان می‌انجامد، یکی از راههای پیشگیری از همسر آزاری علیه زنان شمرده شده است. معیارهای توانمندسازی زنان از این قرارند: رفاه؛ 2. دسترسی به رفاه به منزله نخستین مرحله، مسائل رفاه مادی زنان مانند تغذیه و درآمد خانوار و... می‌باشد. هر قدر درآمد زن بیشتر باشد، خشونت نسبت به او کمتر است. بدین ترتیب درآمد ماهانه یا استقلال مالی زن می‌تواند مانع خشونت شوهر علیه وی شود. کسب جایگاه‌های سیاسی، مانند پست‌هایی در شوراهای شهر، مجلس قانون گذاری، مناصب اجرایی و هیئت دولت، راهی برای دفاع از حقوق زنان در جایگاه‌های تصمیم‌گیری در هر جامعه است. افزایش آگاهی زنان و گسترش پوشش تحصیلی آنان، به ویژه در مقاطع عمومی و به خصوص در مناطق محروم، عاملی برای پیشگیری از خشونت خانگی با زنان گزارش شده است. به طور کلی، افزایش حضور زنان در جامعه، عامل بالقوه مشارکت و افزایش سطح توانمندسازی زنان است.

- کمک‌های مشاوره‌ای و روان شناختی:

یکی از فرآیندهای مهم مقابله با همسر آزاری زنان و درمان آن، مواجهه مناسب با زنان قربانی خشونت خانگی و درک وضعیت آنان است؛ زیرا زنان در خشونت خانگی متحمل آسیب‌های روانی و جسمانی می‌شوند و کمک به بازسازی روانی و بهبود جسمانی آنان بسیار مهم است. شاید نخستین کمک، شناسایی زنانی باشد که قربانی خشونت می‌شوند و

راهی برای دفع آن ندارند. از این روی، برنامه‌هایی برای غربالگری خشونت در درمانگاه‌ها و مراکز بحران و واکنش سریع، اجرا شده است. زنان، گاه سال‌ها منتظرند کسی از آنان درباره خشونت در زندگی زناشویی سؤال کند. مراقبان بهداشتی باید به زنان تأکید کنند که هیچ کس سزاوار کتک خوردن و خشونت دیدن نیست. به زنان باید کمک کرد تا درباره راه‌های حفاظت از خود بیاندیشند.

- کمک‌های اقتصادی:

لازم است تدبیری اندیشیده شود تا زن بتواند به پیگیری حقوق انسانی خود بپردازد. و قربانیان خشونت خانگی، بدون پرداخت هرگونه هزینه و بدون مشکل، درمان شوند. بی تردید زن خشونت دیده در شرایطی که به دنبال بازگرفتن حقوق خویش است، از طرف شوهر تحت فشار اقتصادی قرار می‌گیرد افزون بر کمک اولیه به زن، در وضعیتی که او نیازمند شغل است، مددکار می‌باید در کارهایی برای او بکوشد تا تنگناهای اقتصادی، مشکلات بیشتری را بر او تحمیل نکند (Stoudeh, 2006).

- آموزش حقوقی:

وقتی زنی آماج همسر آزاری از طریق خشونت همسرش قرار می‌گیرد و معمولاً در حالت اضطراب و سختی به پیگیری حقوقی روی می‌آورد و نیازمند آگاهی از مقررات حقوقی است. اگر بسته‌های آموزشی به زبان ساده در اختیار این زنان قرار گیرد، از سرگردانی‌هایی می‌یابند و بهتر می‌توانند به استیفای حقوق خویش بپردازند. حقوق زن در موقعیت‌هایی که مورد خشونت همسر قرار می‌گیرد، چیست؟ موارد آموزشی می‌تواند پاسخی به پرسش‌های ذیل باشند:

نیروهای انتظامی پس از اطلاع از مشکل زن چه وظایفی دارند؟ استفاده از وکیل مدافع چگونه و در چه وضعیتی لازم است؟ پس از طرح شکایت برای تأمین امنیت خود چه باید کرد؟ اگر حکم دادگاه بر ضد مرد صادر شد، زن چگونه رفتار کند؟ مددکاری اجتماعی در کنار دادگاه‌های خانواده می‌تواند در مهار خشونت خانگی و ریشه‌یابی آن بسیار موثر باشد (Ahyaei, 2015).

- اسکان موقت قربانیان:

گاه اوضاعی پدید می‌آید که زن امنیت جانی ندارد. اگر مرد از پیگیری قضایی زن باخبر شود ممکن است او را تحت فشار قرار دهد و حتی خشونت را تا کشتن او پیش ببرد. در این وضعیت، حفظ امنیت زن از هر چیز مهم‌تر است. جنبش خانه‌های امن، به منظور تأسیس مکانهای امن برای زنانی صورت گرفت که دچار خشونت شده بودند. اکنون در بیشتر شهرهای بزرگ و کوچک پناهگاه‌هایی وجود دارد، در این پناهگاه‌ها به طور عمده، با کوشش‌های غیردولتی برای زنان امکاناتی از قبیل اسکان موقت و فوری حمایت عاطفی و اطلاعاتی در زمینه خدمات اجتماعی و حقوقی فراهم می‌آید. زنان اغلب این پناهگاه‌ها را بهترین یاری دهنده هنگام بدرفتاری می‌دانند. علاوه بر آن ابتلا به اختلال‌های روانی نظیر افسردگی و اختلال استرس پس از سانحه در زنان خشونت دیده بیشتر از افراد عادی از همچنین بسیاری از زنان قربانی خشونت قانون خانگی افکار خودکشی دارند زیرا تجربه به خودکشی ناموفق داشتند همین عامل باعث خواهد شد جهت بهتر دادن خدمات حمایتی اسکان موقت قربانیان بیش از پیش اهمیت پیدا کند (Campbell, 2002). یکی از نویسندگان به دلیل اهمیت موضوع و تاثیر خشونت بر روان زنان بزددیده خصوصاً بر رفتار جنسی به صورت خاص به این موضوع پرداخته است (Moghimi, 2013).

- مواجهه قضایی و امنیتی:

امروزه قانون، ابزاری مهم برای پیشگیری از همسر آزاری علیه زنان و مقابله با این پدیده در اغلب کشورهای دنیا تلقی می‌شود. قانون می‌تواند ابزاری تنبیهی تلقی شود که با اهرم‌هایی از قبیل جریمه نقدی، حبس و گونه‌های شدیدتر

مجازات، در کاهش همسرآزاری نسبت به زنان اثرگذار باشد. در هر صورت، قانون کیفری، ضامن تأمین امنیت فوری قربانی و بازپروری مجرمان و در نتیجه کاهش تکرار جرم از سوی آنان است.

- رفع مشکلات و خلاهای قانونی:

مفاهیم فرهنگی و حقوقی و مسئولیت‌های زن و مرد در خانواده و جامعه، نیازمند بازخوانی و اصلاح است و باید تعریفی صحیح و جامع و مورد توافق از همسرآزاری علیه زنان و مصادیق آن در زندگی آموزش و روابط زوجین در خانواده ارائه شود و به افراد، خانواده‌ها، تصمیم‌گیرندگان و سیاست‌گذاران اطلاع‌رسانی شود. به عنوان مثال، در تعیین حدود مسئله تمکین، در روابط زناشویی، از جمله مواردی است که باید در قوانین کشور، تعریف روشنی از آن بیان شود تا دست‌مایه همسرآزاری علیه زنان و مصادیق آن نشود. از آن جا که این پدیده ویژگی‌های خاص خود را دارد، قانون‌گذار باید با نگاه ویژه‌ای نسبت به آن واکنش نشان دهد و با توجه به پیامدهای منفی اجتماعی و خانوادگی آن، خلاهای قانونی را رفع و به شفاف‌سازی برخی قوانین آن و تقویت ضمانت‌اجرائی قوانین موجود، اقدام کند (Coker, 2001). نمونه‌هایی از قوانین کشور که اصلاح آنها نیازمند عزم سیاسی و ملی است عبارتند از:

قوانین مربوط به سن ازدواج و عدم تطبیق سن بلوغ شرعی با رشد قانونی، قوانین مربوط به ازدواج موقت، ازدواج‌های تحمیلی، اجباری و مصلحتی، تعدد زوجات، حق حضانت زن، حق طلاق و قانون ارجاع به داوری، مصادیق عسر و حرج زن، درخواست طلاق، فسخ نکاح و تعارض حق مالکیت و استقلال مالی زنان با اصلاح قوانین خانواده در جهت رفع نابرابری زن و مرد در خانواده و جامعه، تعیین شروط ضمن عقد و ضمانت‌های اجرائی الزام‌برای آن و نیز معقول کردن مهریه، می‌توان تا حدودی از بروز همسرآزاری علیه زنان پیشگیری کرد. برنامه‌ریزی و مقابله با این معضل اجتماعی، نیاز به داشتن آمار، اطلاعات دقیق و استفاده از نتایج پژوهش‌های علمی، ضرورت فراهم ساختن امکانات لازم برای ثبت موارد خشونت خانگی و ایجاد یک نظام آماری مناسب و ثبت صحیح و رسمی آن از طریق پرسشنامه‌های استاندارد را نشان می‌دهد.

بحث و نتیجه‌گیری

همسرآزاری نسبت به زن را می‌توان عمل آسیب‌رساندنی دانست که زوج برای پیش برد مقاصد خویش انجام می‌دهد و صرفاً جنبه فیزیکی ندارد بلکه ممکن است ابعاد روانی (فحاشی، تحقیر، منزوی کردن، آزار جنسی و...) شکستن لوازم منزل و غیره به خود بگیرد. این رفتارها علاوه بر آسیب مستقیم در اثر ضربه‌های جسمی، بر بهداشت روانی و اعتماد به نفس زنان و روابط عاطفی میان همسران لطمه می‌زند. خشونت استفاده عمدی از نیرو یا قدرت فیزیکی ارباب یا تهدید بر خود یا دیگری یا علیه یک گروه یا جامعه‌ای است که منجر به آسیب روانی، سوء رشد، و تکامل یا محرومیت و یا احتمال زیاد وقوع این موارد می‌شود. ضرب یا جرح و شتم زنان در عین ضد ارزش تلقی شدن متداول‌ترین شکل خشونت خانوادگی است که به طور مداوم و همیشگی امنیت و سلامت زنان را در خانواده مورد تهدید قرار می‌دهد و به صورت پدیده‌ای جهانی درآمده است که تنها در شکل و شدت آن متفاوت است. وجه بارز این خشونت به کارگیری نیروی جسمی یا روانی یا تهدید به استفاده از این نیرو از سوی شریک غالب زندگی است که عمدتاً مرد است. در محدوده خانواده همواره خشونت از جانب فرد قدرتمند از نظر بدنی، اقتصادی، اجتماعی بر فرد زیردست اعمال می‌شود و به همین دلیل وی را در موقعیت وابستگی به خود قرار می‌دهد وی به دلیل عدم آگاهی از حقوق خود قادر به پایان این وضعیت نیست. چنین خشونت‌هایی غالباً انواع خشونت‌های آزار دهنده را در بر می‌گیرد که در نهایت ممکن است به مرگ زن منتهی شود. خشونت‌های جسمانی علیه زنان به شیوه‌های گوناگونی ممکن است صورت گیرد مانند: کتک زدن، شکنجه و قتل. این نوع خشونت به هر گونه رفتار غیراجتماعی که جسم زن را مورد آزار قرار دهد اطلاق می‌شود. علل و انگیزه‌های تزلزل خانواده به درگیری و خشونت در روابط همسران منتهی می‌شود. این عوامل عبارتند از: علل مذهبی و اخلاقی، علل اجتماعی، علل سیاسی، علل فرهنگی، علل اقتصادی، علل زیستی، روانی و عاطفی. از نظر قانونی تنبیه به طور کلی از افراد سلب گردیده و فقط در موارد استثنائی مانند اطفال و مجانین در بند (ت) ماده ۱۵۸ قانون مجازات اسلامی با رعایت شرایطی تجویز گردیده است. لذا ایراد صدمه یا ضرب و جرح توسط زوج تحت عنوان تنبیه فاقد

محمل قانونی است، که البته این امر شامل انواع خشونت روانی مانند توهین، تحقیر و تمسخر یک دیگر نیز می‌گردد. البته در نگاه عمومی وصف همسر آزاری غالباً شامل اذیت و آزارهای شوهران نسبت به همسران می‌شود، لیکن باید گفت همسر آزاری دو سویه است و همان مجازاتی که برای ارتکاب جرائمی مانند ایراد صدمه بدنی، توهین و افترا، نشر اکاذیب و دشنام برای مردان در نظر گرفته شده، اگر زنان مرتکب شوند نیز اعمال می‌شود. به همین جهت هنگام ارتکاب چنین جرائمی، رفتار مجرمانه هر یک از آنان همانند رفتار هر انسان دیگری دارای وصف کیفی بوده و قابل تعقیب است و حتی حسب مورد موجب قصاص و دیه و حبس خواهد شد. از منظر مقررات غیر جزایی و به تعبیری مدنی، برای مواقعی که بر اثر بدرفتاری، زوج از همسر خود ناراضی باشد وی هر زمان که تصمیم بگیرد، می‌تواند همسر خود را طلاق دهد. از سوی دیگر در بند الف قباله‌های جدید آمده است: چنان چه طلاق بنا به درخواست زوجه نباشد و طبق تشخیص دادگاه، تقاضای طلاق ناشی از تخلف زن از وظایف همسری یا سوء اخلاق و رفتار وی نباشد، زوج مکلف است تا نصف دارایی موجود خود را که در ایام زناشویی با زوجه به دست آورده یا معادل آن را به صورت بلاعوض به زوجه منتقل کند. زنانی که موضوع همسر آزاری قرار می‌گیرند، می‌توانند در صورتی که حکم قطعی محکومیت کیفری همسرشان صادر شده باشد، آن را به دادگاه خانواده ارائه کنند تا حکم طلاق صادر شود. در این راستا در سندهای رسمی ازدواج جزو شرایط ضمن عقد نکاح آمده است که اگر مردی زندگی را برای زن توأم با مشقت شدید کند، زن اجازه دارد با اختیارات حاصل از عقد و کالت حین ازدواج به این وضع خاتمه دهد. بدین معنی که زن به استناد مصادیق همسر آزاری ثابت می‌کند که زندگی با این مرد توأم با مشقت شدید است و حق و کالت در طلاق برای او احیاء می‌شود. هم چنین علاوه بر این که حق شکایت مرد در فرضی که مورد هتاک و یا صدمه بدنی قرار گیرد محفوظ است، در خصوص زن نیز وفق ماده ۱۱۱۵ قانون مدنی چنین پیش بینی شده: در صورتی که بودن زن و شوهر در یک منزل متضمن خوف ضرر بدنی یا مالی یا شرافتی باشد، زن می‌تواند مسکن علیحده انتخاب کند و در صورت ثبوت این امر دادگاه حکم به بازگشت زن به منزل شوهر نخواهد داد و مادام که زن از بازگشت به منزل معذور است نفقه او به عهده شوهر خواهد بود. به علاوه در مورد منزل جداگانه برای زن، در ماده ۱۱۱۶ قانون مدنی آورده مادام که محاکمه بین زوجین خاتمه نیافته، محل سکونت زن به تراضی طرفین معین می‌شود و در صورت عدم تراضی، دادگاه با جلب نظر اقربای نزدیک طرفین منزل زن را معین خواهد نمود و در صورتی که نزدیکی نباشد، خود دادگاه محل مورد اطمینانی را معین خواهد کرد.

با توجه به مطالب پیش گفته قانون مجازات اسلامی مصوب ۱۳۹۲ و هم چنین قانون حمایت خانواده مصوب ۱۳۹۱ در جهت حمایت کیفری افتراقی از زوجه گام برداشته است و زوجه در این قانون، از حمایت کیفری مشابه با زوج محروم است. هم چنین برخی رفتارهای آسیب زا علیه زوجه، مانند عدم پرداخت مهریه، خشونت خانگی، اعمال جنسی به عنف و خشونت آمیز، نیازمند بازبینی جدی از طریق جرم انگاری‌های ویژه و تشدید کیفر زوج است؛ زیرا عامل قرابت یکی از عوامل مشدده در جرایم علیه تمامیت جسمانی در جرایم حوزه خانواده است.

سهام مشارکت نویسندگان: سعید امیری: طراحی چارچوب کلی، تدوین محتوا و تحلیل مطالب، ارسال و اصلاحات مقاله. دکتر ایرج گلدوزیان: همکاری در طراحی چارچوب کلی و بررسی نهایی. دکتر منصور عطاشنه: همکاری در چارچوب ساختاری و بررسی نهایی. همه نویسندگان مقاله را مورد بررسی قرار داده و تأیید نموده‌اند. این مقاله مستخرج از رساله دکتری سعید امیری دانش آموخته حقوق کیفری و جرم شناسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد قشم به راهنمایی دکتر ایرج گلدوزیان و مشاوره دکتر منصور عطاشنه می‌باشد.

سپاسگزاری: نویسندگان مراتب تشکر خود را از همه کسانی که با مشورت خود در تکمیل پژوهش موثر بودند، اعلام می‌دارند.

تعارض منافع: در این نوشتار هیچ گونه تعارض منافی توسط نویسندگان گزارش نشده است.

منابع مالی: این پژوهش از حمایت مالی برخوردار نبوده است.

References

- Ahyaei, P. (2015). *A study of domestic violence and Its related factors (with emphasis on husband freedom and women abuse)*. Tabriz: Master Thesis. [Persian]
- Alasvand, F. (2013). *Woman in Islam*. Tehran: Hajar Publishing Center. [Persian] URL: <https://hajarpub.ir/product/...>
- Amoakohene, M. (2004). Violence against women in Ghana: A look at womens perceptions and review of policy and social reponses. *Social Science & Medicine*, 59(11), 2373-2385. URL: <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/15450710/>
- Azazi, Sh. (2001). *Domestic violence of "beaten women"*. Tehran: Sally. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/...>
- Azizi, J., & Mahmoudi, A. (2015). A study of structural, cultural and psychological theories against women. *Journal of Women and Culture*, 5(26),7-18. [Persian] URL: http://jwc.iauhvaz.ac.ir/article_522566.html
- Bandura, A. (1975). *Social learning theories*. New York: Academic.
- Campbell, J. C. (2002). *Health consequences of intimate partner violence*. *The Lancet*, 359(9314), 1331-1336. URL: <http://opendoorsproject.ca/wp-content/uploads/2016/06/Campbell-2002-Health-consequences-of-int-partner-violence-1.pdf/>
- Coker, D. (2001). Crime control and feminist law reform in domestic violence law: A critical review. *Buffalo Criminal Law Review*, 4(2), 801-860. URL: https://repository.law.miami.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1286&context=fac_articles
- Hoffman, K., Demo, D. H., & Edwards, J. (1994). Physicall wife abuse in a non- western socity: An integrated theoretical approach . *Journal of Marriage and the Family*, 56(1) 131-146. URL: <https://www.jstor.org/stable/352709>
- Hosseini, H. (2006). *Sociology of family disruption and divorce*. Tehran: Salman. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/...>
- Hosseinzadeh, Z. (2014). *A comparative study of the guarantee of legal execution of spousal abuse in Iranian law with other legal systems*. Master thesis, Islamic Azad Universit, Shahroud Branch, Shahroud. [Persian] URL: <https://elmnet.ir/Article/...>
- Jafari, F. (2012). *The role of socio-cultural factors in the incidence of husbands' violence against spouses in Kohgiluyeh city*. Master thesis, Tarbiat Modares University, Tehran. [Persian]
- Karoukh, A. (2020). *Study of domestic violence against women in Iranian and Iraqi law*. Master thesis, Urmia University, Urmia. [Persian]
- Matoufi, S. (2016). *A study of domestic violence in Iranian law*. Master thesis, Islamic Azad University, Quds Branch, Tehran. [Persian] URL: <https://ganj.irandoc.ac.ir/viewer/e64702a3935f752645b728d94b569c7f?sample=1>
- Moazami, Sh. (2004). Criminology of domestic violence and homicide in sistan and baluchestan. *Journal of Women in Development and Politics*, 2(2), 39-53. URL: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=5826>
- Moghimi, E. (2013). *A study of the relationship between sexual disorders and spouse abuse and self-esteem of wives of mentally Ill patients*. Master thesis, Islamic Azad University,

- Shahroud Branch, Shahroud. [Persian]
- Navidnia, M., & Shamloo, E. (2016). Effective social factors and spousal abuse with emphasis on the role of patriarchy in the family. *Journal of Women in Development and Politics*, 59(1), 131-147. URL: <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/...>
- Nazparvar, B. (2002). Spousal abuse. *Women's Quarterly*, 1(3), 25-44. [Persian] URL: <https://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=21803>
- Nikkhah, R. (1999). *A study of domestic violence against women in Iranian and Iraqi law*. Master thesis, Urmia University, Urmia. [Persian]
- Rabbani, R., & Javadian, R. (2007). Study of women's behavior against husbands violence. *Shahed University*, 14(25), 19-31. [Persian] URL: http://cpap.shahed.ac.ir/article_2559.html?lang=en
- Rahgoshai, H. (2016). The role of government intervention in domestic violence against women from a human rights perspective. *Journal of Women's Rights Protection*, 40(1), 121-149. [Persian] URL: <http://ensani.ir/file/download/article/20170422081438-10062-19.pdf>
- Rasoulia, M., Bolhari, J., Nojomi, M., Habib, S., & Mirzaei Khoshalani, M. (2015). Spouse Abuse Review of Intervention Theories and Models Presenting Intervention Models Based on the Primary Health Care System in Iran. *Iranian Journal of Psychiatry and Clinical Psychology*, 21(1), 3-16. [Persian] URL: <http://ijpcp.iuums.ac.ir/article-1-2360-fa.pdf>
- Saberian, M., Atash Nafs, E., & Behnam, B. (2005). Prevalence of domestic violence in women referring to health centers in Semnan(2003). *Journal of Koomesh*, 6(2), 115-122. [Persian] URL: <http://koomeshjournal.semums.ac.ir/article-1-148-en.html>
- Sadeghi, R., Vijeh, M., & Zanjari, N. (2015). Factors related to domestic violence against women in Tehran. *Journal of Social Work*, 4(4), 37-66. [Persian] URL: https://journals.atu.ac.ir/article_10263.html?lang=en
- Salehi, A., & Mehr Alian, H. (2006). Prevalence of domestic violence in pregnant women referring to health centers in Shahrekord. *Journal of Shahrekord University of Medical Sciences*, 2(8), 72-77. [Persian] URL: http://journal.skums.ac.ir/browse.php?a_id=28&sid=1&slc_lang=fa
- Shoaa Kazemi, M., & Rezaei, S. T. (2009). *Family Mental Health: Taken from the perspective of psychology and Islam (with the approach of Iranian culture)*. Tehran: Avaye Noor. [Persian] URL: <https://avayenoor.com/%D8%A8%D9%87%D8%AF%D8%A7%D8%B4%D8%AA-%D8%B1%D9%88%D8%A7%D9%86%DB%8C-%D8%AE%D8%A7%D9%86%D9%88%D8%A7%D8%AF%D9%87/>
- Stoudeh, H. (2006). *Social pathology sociology of deviations*. Tehran: Avaye Noor. [Persian] URL: <https://www.gisoom.com/book/...>
- Talebpour, A. (2017). A study of the factors affecting domestic violence with emphasis on spouse abuse (Case Study of Urban and Rural Areas of Ardabil Province). *Bi-Quarterly Journal of Asr Sociological Research*, 6(11), 45-48. [Persian] URL: https://csr.basu.ac.ir/article_2154.html
- Zavala, E. (2007). *Non physical intimate partner violence emotional abuse and controlling*

behavior against women. Master thesis, Kansas State University, Manhattan, Kansas. URL:
<https://krex.k-state.edu/dspace/handle/2097/440>

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی